

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.
PALMA DE MALLORCA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol
Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Al-
cover, Centre, 13.A Palma: Llibreria d'En Guasp
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d' En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Er-
nest Frau, Bros a.—Llibreria
d'Alomar i Fontdevila, Brossa

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim altres erbes an es qui s'ho guany

Punt final

Amb el periòdic la *Ultima Hora* de dimars, se repartí una fuia titulada «*Variaciones sobre temas de actualidad*» = 2.ª *Variación*, firmada per «Ernesto March.»

Lamentam moltíssim que l'autor prenga com una desconsideració personal el que escrivint en mallorquí, posem el seu nom en mallorquí. Aqueix, entre altres, es un indicatiu revelador de la gran diferencia de criteri que hi ha entre ell i noltros, en la apreciació de les coses, de manera que la discussió seria totalment inútil i perillosa, i no's podríem sostenir així com pertoca, per lo qual la donam per definitivament acabada.

LA REDACCIÓ

Recapte

Es txecs, rutens i polacs davant Rússia.

Rússia per fer la bona an es polacs que fins ara els ha feta una altra cosa i per rentar sa cara amb un pedàs aixut an es boemis, rutens i demés pobles eslaus subjectes a Àustria, fa ara ses mil promeses de concedir sa més ampla autonomia i llibertat a tots es qui se vulguen posar baix de sa seua protecció. Pero aqueix pobles, com la coneixen massa, li donen ses portes p'ets uis. Mirau aqueix periòdics des pobles que citam, què en diuen d'aqueixes afalagadures que les fa Rússia.

Es periòdic *txec* o boemi *Hlas Narod* respònd a s'envit del Czar an es txecs dient:

«El Czar de Rússia mos vol fer beure que Rússia lluita també per sa causa des germans eslaus i se figura, que es procés de s'unió forta i perpetua d'ets eslaus amb Rússia progressa sens parar, allà on sa gent de cara i uis veu tot lo contrari. De ses nacions esclaves perteneixents a Àustria-Hungria cap n'hi ha que desig unir-se a Rússia. Mai per mai sa nació *txeca* manifestà es més petit desig de tal unió amb sos moscovites, que sols abusen de sa solidaritat eslava p'es seus propis fins egoïstes. Rússia sostén una gran batalla, pero no p'ets eslaus, sino per fer valer es seus propis fins imperialistes, per aixamplar es seu poder damunt ses regions esclaves, per oprimir es pobles eslaus. Pero aqueix ja malavetjaràn esser-ne escàpols.»

Això diuen es txecs o boemis sobre Rússia; veiau ara que en diuen es rutens o ukraines, que per boca des seu Capítol han donada una proclama, que canta ben clar. Escoltau-ne un bossí:

«Sa insaciabilitat des czarisme rus amenaça sa nostra existencia nacional. S'inimic històric des rutens no pot sofrir que no estiga en poder seu tota la Ukraina, que no gemec baix des

seu despotisme tota sa nació rutena sencera. Es triomf de Rússia sometria es rutens d'Àustria-Hungria an es mateix jou que aclotella es trenta milions de rutens de s'Imperi rus. Per això sabem ben bè quin camí ès que hem de fer. Es nostro dever sagrat ès oferir totes ses nostres forces en holocaust de la Patria. Sa victòria de sa Monarquia Austra-Húngara serà també sa nostra victòria. Quant més grossa sia sa derrota des russos, més aviat arribarà s'hora de sa llibertat d'ets ukraines. Totes ses nostres forces morals i materials hem d'arriscar per abatere es nostro inimic històric fins a veure'l baix des nostros peus.»

Idò ara escoltau es polacs de quina manera contesten a ses ofertes d'autonomia que les fa el Czar des que comensà sa guerra. Es es periòdic polac *Niew Rottemdasche Courant* que canta:

«Amb aquesta declaració no anam a repetir an es lectors s'historia de Polònia, sino que anam a desmentir es telegrames i noves falses que venen d'Inglaterra i de Rússia. No s'ès mester esser polític d'altura per veure que tals notícies son interessades. Es ver que noltros polacs, còme nació, no gaudim de drets dins Prússia; pero al mànc mos deixen ses nostres vides, propietats i bens. Si mos expropien res, mos ho paguen a Prússia i mos ho paguen segons es valor exacte de ses propietats expropiades. I què mos passa en camvi a Rússia? La força, tortures, corretjades, Siberia son es primer i es darrer procediment des Govern rus a Polònia. ¡I hi ha haguts diaris inglesos que han publicat que tots es polacs s'eren posats an es costat de Rússia! ¡Quina manera de mentir!

«I què en direm de ses proclames del Czar a sos estimats jueus? Bé hu han experimentat es jueus s'amor que el Czar los té!

«Pero ¡i creuràn es Ministres del Czar que es seus estimats jueus, polacs, finlandesos i rutens s'aferraràn correns a ses armes en defensa del Czar?

«Noltros polacs consideram tals xicotines del Czar còme senya manifesta de debilitat, lo qual mos donà unes esperances molt grosses per lo que ha de venir.»

¡Alerta que es tir no los surta per sa culassa!

P'ets inglesos, francesos i russos parlam, que's deixen dir que sa guerra no s'acabarà fins que n'hagen feta una coca de s'Imperi Alemany! Això ès confiar massa de ses propies forces. ¿O no hi ha més que fer una coca d'una nació com Alemanya? ¡Alerta a treure-los massa des solc an ets alemanys! que son molts, i forts, i poderosos, i amb més coratge que setze i armats d'unes armes terribilíssimes, que saben manetar com es primers i sensa cap escrupol! ¡Pot esser que les cost des pebre a Inglaterra, França i Rússia sa seua idea de fer-ne un acop d'Alemanya!

Lo que diu un arribat de Stuttgart, fa un parei de setmanes.

Es un amic d'un amic nostre, que té a Stuttgart, capital de Württemberg, un comerç de fruites, mos diu tot això, tot coses que ell ha vistes.

1. La *Creu Rotja* alemanya se cuida des ferits alemanys i francesos, i amb

tant bon esment d'uns com d'ets altres. Formen la *Creu Rotja* ses persones més distinguides de sa societat.

2. ¿Sabeu quants de voluntaris e-hi ha a s'exèrcit alemany? Idò prop d'un milió i mig (¿Què heu sentit siular. inimics d'Alemanya?); i son homos que coneixien ja s'intrucció militar. Quant vengué aqueix amic a Mallorca, encara no n'havien destinats gaire an es cossos d'exèrcit en campanya.

3. Estàn en peu de guerra només ets homos fins a coranta dos anys. Encara poren cridar tres reserves més.

4. A Alemanya tothom està convençut de que el Kaiser acceptà sa guerra per força, no perque ell en tengués gens de ganes, i que feu tot quant va sebre per aturar-la. Per això, tothom està p'el Kaiser, i ben resolt a lluitar per la Patria fins a haver triomfat de tot; i n'estàn seguríssims de triomfar.

5. No esperen ets alemanys que se fassen ses paus prompte, donada s'acutitut des seus contraris.

6. No son sols ets homos que van entusiasmat amb sa guerra; ses dones e-hi van més; i n'hi ha hagudes moltes que se son oferides a ses Autoritats per prendre ses armes i anar a la guerra.

7. Dins ses ciutats se veu es moviment i orde de sempre, si bé se nota que no hi ha gaire homos, es molts de mils que son a la guerra.

8. Es Bancs realisen tota classe d'operacions, lo mateix que abans de sa guerra.

9. S'esplet de blat i civada ès des més grossos que fa anys no hi havia haguts. Es una toixarrudesa anar a creure que per ara a Alemanya patiràn fam.

¡Això diuen es que venen d'Alemanya! Son es qui miren Alemanya desde París i Londres, que diuen que hi ha fam per llarc, es gran mentiderandos. Ells son es qui en pateixen de fam de veure tots ets alemanys escabetsats. Per ara s'hauràn de quedar amb ses ganes es gran toixarruts.

Ets alemanys indemnisen

Això ès, paguen es perjuis que amb sa guerra donen an ets extrangers de paissos neutrals. Proves: vetaquí lo que deia un dia d'aqueix *El Noticiero* de Saragossa: «Es Govern alemany ha enviades per mediació des seus consuls, comunicacions a tots ets extrangers de nacions neutrals que residien a Lovaina i a Liège, demanant-los que diguen quins perjuis han sufrits amb motiu des bombeig d'aqueixes plasses belgues, per pagar-los tots aqueix perjuis. Alemanya vol que ets extrangers, que no tengueren art ni part en sos fets de sa guerra i que per amor d'aquesta han perdudes coses seues, que les ho fassen bones, pagant-los-ho. Sa persona que mos facilita aqueixa notícia i que ès una de ses que ha rebuda una comunicació des Govern alemany amb aquest sentit, ès es nostro bon amic don Antoni Caver» — Noltros prenim aqueixa notícia des nostro bon confrare *La Tradición*.

¡Cap com aquesta!

Ell ara resulta que sa gran victòria del Marne que deien ets aliats que havien guanyada i havien fets espitar tots ets alemanys cap a Alemanya, ara resulta que no ès tal victòria sino un enginy d'ets alemanys, que quant entraren dins França, per porer-s'hi fortificar de tal manera que no'ls anassen a tair ses comunicacions amb Alema-

nia i a atacar-los sa retaguardia, tot d'una avansaren fins devora París; amb això s'exèrcit francès i s'inglès e-hi anaren a parar-los clot, i ets alemanys acceptaren es combat an el Marne a fi de passar-hi una partida de dies i així tenir temps de fortificar-se sensa cap destorb a l'Oisne i a l'Aisne cap a Lorena, trebant-hi milenars i milenars d'homos; i com ja tengueren tot allò fortificat, recularen es qui combatien an el Marne, recularen fins a fer-se forts an aquelles fortificacions noves de trinca, que ets aliats les havien deixades fer tranquilament, tant que sols no se'n temeren que ets alemanys les fessen. Desde aqueixes fortificacions, totes a moltes de llegos endins de França, ets alemanys fa deu o onze dies que fan foc an ets aliats i aqueix no els han fet moure un peu per enrra, sino que les han moguts cap en avant, avensant avensant a costes i despeses d'ets aliats. I hu veurem, si no mos morim, com acabarà aqueixa gran batalla, que es francesos han donada tantes de vegades per una victòria seua. En haver acabat contarem.

Escoltau aquest altre!

Tot això que acabam de dir es sa sustancia de lo que ha manifestat un general espanyol de molt de prestigi davant un redactor de *Gaceta del Norte* de Bilbao sobre ses operacions militars des nord de França.

Es nostro bon confrare *La Tradición* posa un escrit de Barcelona que ha dit sobre s'estat d'Alemanya un tal D. Antoni Pastor, un comerciant espanyol que acaba d'arribar de Francfort, a on té una casa de comerç.

Vetaquí en sustancia lo que ha dit:

1. Encara que sa guerra s'allarc mesos i mesos, no se posarán més cars dins Alemanya ets articles de primera necessitat, ni en mancarien ni d'aquí a dos anys. Dins tot Alemanya hi ha escampades ensà i enllà, grans cantidats de queviures de tota classe, articles de primera necessitat per més de dos anys.

2. S'Autoritat se cuida molt bé per tot arreu de que cap comerciant en gros ni en petit provi d'alsar de preu ni un cèntim cap merca d'aquestes. Lluny de pujar ses coses necessaries per sa vida devallen. Sa farina, per exemple ha devallat 11 pfenings per kilògram. (100 pfenings son cinc reals de velló d'Espanya).

3. *Es Tresor Imperial de sa Guerra*, que ès gros de tot, encara ès sencer; no n'han tocat un cèntim. Han gastat fins ara d'altres fonts per totes ses atencions de sa guerra; ara, en esser necessari, e-hi pegaràn, si ès necessari fins an es darrer cèntim, més tost que permeta que patesca gens es Crèdit de l'Imperi.

4. En quant a ses fàbriques, ni una que ès una n'han tancada encara. Ja ès de raó que, havent-hi un bon tant per cert d'obers que son a la guerra, sa producció ès més poca; pero com s'exportació i sa demanda també han mancabat, resulta sa cosa rescabalada i remitjada.

5. Es comerç es lo que ha patit més, pero no tant com a França i a Inglaterra. N'ès una prova que a Alemanya no han hagut d'apellar a ses *moratorias* (perllongar llegalment s'obligació de pagar), com e-hi han apellat a França i a Inglaterra.

6. ¿Que s'esperit públic està abatut i que no hi ha d'on treure més homos? ¡Quina mentidassa! Dia 4 de

setembre, i sense que es Govern n'hagués feta cap crida, es soldats voluntaris pujaven a un milió i vuitcents mil homes. (¿Què heu sentit siular, inímic d'Alemania?)

7. D'aqueixes crueldats que ses agències telegràfiques de París i Londres atribueixen an ets alemanys D. Antoni Pastor ni en vol parlar per lo falses i inverosímils. Diu que qualsevol persona que haja viatjat gaire per Alemanía, ha comprovat i re-de-comprovat es grau de cultura, educació i civisme des poble alemany de tots ets estats i condicions.

Un fet molt eloqüent: tots es qui han viatjat per Alemanía, en tornen eutusiasms. Alemanía nomès l'odien, es qui la coneixen. Es una dificultat grossa per coneixer-la lo enrevisclat de sa seua llengüa, que realment es molt mala d'escloveiar! El dimoni que l'investa!

Parlen Periodistes americans

Es diari *La Nova Prensa Lliure* de Viena ha publicat un document que firmen uns quants corresponals de guerra d'ets Estats Units, que en part reproduim. Diu així:

«En honor de la veritat es qui firmam més avall, declaram que segons ses nostres observacions de llo que hem vist, ses crueldats que n'hi ha que atribueixen an ets alemanys, no son veres. Després de dues setmanes d'anar amb s'exèrcit alemany, acompanyant ses tropes més de cent llegos, no porem dir que hàgem vist que tal exèrcit haja donat cap càstic que no fos merescut ni haja comès cap acte de venjansa. Tampoc no porem dir que sien veres ses veus que corren de que ets alemanys maltractin es presoners i es qui no formin part d'un exèrcit combatent. Amb ses tropes alemanyes hem atravesat Brusseles, Nivelles, Binche, Bussière, Hautes Wiheries, Merbes-le-Chateau, Solze-sur-Sambre i Beaumont; i en tot aquest trajecte no hem pogut aglapir cap fonament per acusar aqueixes tropes d'un sol cas de desenfè.

«Hem examinades de prim compte ses veus que havien corregut sobre excessos de tals tropes, i hem tocat amb ses mans que no hi havia res ver. Per tot arreu hem vist que es soldats alemanys pagaven lo que prenien de ses botigues, i que respectaven sempre sa propietat personal des veins i es drets des ciutadans. Després de ses batalles de Bussières hem trobades moltes de dones belgues amb sos infants en completa tranquilidat i seguredat. A Merbes-le-Chateau hem vist fusellar un veí, pero negú poria negar que era culpable. Fugitius que contaven per tot arreu crueldats i violències, mai nos pogueren donar cap prova concreta i determinada.

«Sa disciplina d'ets soldats alemanys es completa; mai hem vist que s'engatassen, Es Bal-le de Solze-sur-Sambre, entre altres, negà de son beneplàcit, sense que negú l'estrengués, que fossen veres ses crueldats que an aquell endret s'atribuïen an ets alemanys.

«De sa veritat de tot això que deim aquí en responem baix de sa nostra paraula d'honor professional.

Firmen: Roger Levis (*Associated Press*), Irving S. Cobb, (*Saturday Evening Post*), i (*Public Ledger* de Filadèlfia), Harry Hansen (*Chicago Daily News*), James O'Donnell Benet i John Mac-Cutchen, (de Chicago i de *Tribuna de Chicago*).

Cap com aquesta!

Es salut de-tot, per no dir ridiculíssim, lo que passa dins Manacor, i no sabem si passarà a altres bandes de Mallorca. Socialistexos, republicanexos i demés gent tocada del bolet d'En Banyeta-Verda fan córrer la veu que, si Alemanía guanya, mos posaran tot d'una l'Inquisició per escabetxar tots es qui no vagen a missa i que no siguen devots des capellans; ara si guanya

França, hi ha d'haver es *deguello* de capellans, frares i monges, escolans i tota quanta de gent hi haja devota de l'Esglesia: a tota aquesta gent, si França guanya, les han de tair es cap i es coll. ¿No és ver que tot això es sobiranament ridícul i que demostra lo bancs, tudosses i carronyes que son es republicans, socialistes i demés marinatge per l'estil? Es una de tantes d'armes que s'odi d'ets anticlericals han inventades contra Alemanía, i que fa veure fins an-e quin punt e-hi estan deixats de la mà de Deu i sense gota de cervell. ¿Què té que veure Espanya en si guanya Alemanía o França? ¿quina coa mos ha de dur an ets espanyols que guany una nació o que guany s'altra? Si guanya Alemanía, es qui en son amics, n'estaran contents i fellons es contraris; i si guanya França, serà a se'n-revés. Res pus pot succeir de bé ni de mal per l'Espanya. Per lo mateix, que estiga tranquilla sa republicana: d'aqueix tro no plourà ni l'Inquisició ni es *deguello* que somien es toixarruts.

Noves d'assi i d'allà

1.—Es diari de Madrid *El Debate* diu que per diferents conductes se confirma que és una solemne mentida que la Seu de Reims siga un claper com han volgut suposar ses agències telegràfiques de París, sino que sols ha sufrits alguns desperfectes. Altres telegrames diuen que només va caure es paladar, conservant-se ses parets. Un telegrama de Burdeus diu que s'es disposat posar un paladar provisional a la Seu, lo qual demostra que no està tota en-terra, com havíem volgut suposar.

2.—S'Ambaixada d'Austria-Hungria comunicà *s'orde del dia* que donà es General austriac Danke dia 14 de setembre, dient: «Es nostro heroic primer exèrcit acaba d'efectuar d'una manera brillant una operació militar extraordinariament difícil davora Krasnik i Lublin. Hem derrotats d'una manera definitiva es russos; i llavò hem lluitat dia i nit, dues setmanes senceres, amb un inímic ben atrinxerat, i hem rebrotxats sempre amb èxit es seus innumerable atacs. Sols quant es russos tengueren el doble de forces que noltros, cregüem del cas anar-mos-ne a unir amb sos altres exèrcits nostros per ballar tots plegats.....». El Comandant General *Von Heefes*.

3.—L'Embaixada alemanya comunicà diluns aqueixes notícies: Es Corter General alemany comunica dia 26 que s'exèrcit alemany ha forçada sa línia francesa de fortificació entre Toul i Verdun i han pres un des forts d'aqueixa línia, *Camp de Romans*, i han travessat el riu Mossa.—Ets aviadors que amollaren bombes damunt la ciutat de Maestrich (Hol-landa), no eren alemanys, sino inglesos.—Sa notícia que's publicà dies enrrera figurant que l'enviaren de St. Petersburg, allà on l'havien engarbullada a París, i que deia que es russos avensaren victoriosament dins la Prussia Oriental baix des mando des general *Rennenkampf* i que havien ocupada sa població alemanya de Soldau, es una pura invenció, sense cap fonament de veritat.—Segons notícies, confirmades oficialment, ses tropes franceses ataquen sovint la *Creu Rotja* alemanya i es personal de Sanitat alemany. Varis ferits francesos presoners han confessat que es seus oficials i es seu Govern les deien que ets alemanys solien fusellar tots es pressoners de guerra.

S'Almirallat (*almirantazgo*) alemanica oficialment que es *creuer* in, glès *Patufinder* que se'n anà a fonsa uns quants dies, no va esser que topàs a cap mina, sino que l'atacà i l'afonà un submarí alemany que dur es nombre 21, i que el comanda es *tenent de navali* Hering. Aquest fracàs succeí a ses costes d'Escocia, devers Edimburg, aprop des gran port de guerra anglès Rosyth.—Sa bretxa que

ets alemanys obriren dia 26 a sa línia de fortificacions entre Toul i Verdun, s'és axamlada ferm. Tots es forts a mitjorn de Verdun han deixat de fer foc.—En tot es centre de sa línia de combat ets alemanys avensen avensen,

4. *El diari de Barcelona* posa un telegrama de París que deia que ets alemanys s'han fetes pagar totes aqueixes indemnizacions de guerra: a Brusseles 200 milions de francs; a sa Província de Liège, 50 milions; a la ciutat de Liège, 10 milions; a Lovaina cent mil francs, a Lille 7.200.000 francs; a Armentières, 500.000 francs; a Amiens un milió de francs; a Lenz, 700.000 francs; a Roubains un milió de francs; a Termonde un altre milió: Total de lo que ets alemanys han fet pagar i han cobrat: 271.500.000 francs. ¡Quin pic de faval!

N Andreu Recó.

IV

Infundats En Recó i En Toni en so bo des fumar, passaren un parei de minuts xucla qui xucla, fins que jo dic: —Pero bono, Recó, ¿i sa relació que mos has de dar de ses teues jovintuts, des teu fadrinatge?

—No temes, homo! diu ell. No falltarà qui toc *matines!* Idò a So'n Meravell e-hi havia una guitarra de quant es padri d'aqueix (d'En Toni) havia fadrinetjat, i que encara la sonava ell es diumenges que no anava a la vila; i l'haguésseu sentit quines cantades que feia, perque ¡sabeu quin brant de veu que tenia! i llavò que la sabía galatjar com es primer. Noltros e-hi passàvem un gust fora mida de sentir-li sonar sa guitarra i cantar tan rebiu. Com jo ja havia doblat es setze i son pare d'aquest es devuit, mos comensaren entrar ganas de sonar-la també a sa guitarra; i l'amo vei, lluny de sebre-li greu, mos ne mostrà. I, com en sabèrem una mica, ja comensàrem a fer qualche sortida es dijous i es dissaptes avespre p'és llocarrons de per allà per divertir aquelles llocarrones, ses tenrales no ses jaies, com porem suposar. I vos assegur que n'hi havia un floret de ben bufarelles, i llavò que ballaven més polit que un pern de rifa.

—¿I no'n féreu moltes de cap-buitades amb aquest batre des vespres? diu En Toni.

—Ei així mateix e-hi anàvem alerta, diu En Recó. ¿O vos pensau que es fadrins de llavò fossen com es d'ara? No és que llavò no n'hi hagués de xerecandos, pero aguantaven més la mestra i anaven mes esquius, perque si badaven un poc i s'amollaven gaire, totom les feia amples i no se porien arrambar en lloc. Sobre tot, si en mon temps un fadrí hagués enflocades ses flastomiotes que enfloquen a rois avui en dia o hagués cantades aqueixes cansonotes que un sent ara per pa i per sal, tretes totes de dins ses solls més pudentes, vos dic per cosa certa que a tal fadrí cap mare li hauria donada entrada ni cap fadrina cadira.

—De manera que voltros, vaig jo dir, no fèieu res d'això.

—Ei si hu haguéssem fet, diu En Recó, es nostros pares amb sa primera camellada mos haurien rompuda una espalla. Perque sabeu altre temps que menaven es jocs de més feixucs es pares an es fiis! Per això no hi havia tant de desgavell com ara. Idò noltros es dijous i es dissaptes avespre veníem, i després desopats i passada la *Corona* i rentadets de peus, mans i cap i robeta neta i ben aixarmats, ja li havíem estret amb sa guitarra i es ferreguins sona qui sona, i es qui no tenien *esturment*, ¡bons esclafits amb ses mans! seguint es to de sa guitarra i ferreguins, i canta qui canta amb tota quanta veu mos porien treure de sa gorga. Arribàvem a un llocarró. ¿Mos demanaven si mos volíem aturar? Posàvem forqueta, i allà

ballàvem i rèiem una estona, i ¡bona nit! ¡bona nit! de d'allà cap a un altre llocarró. Si, en esser-hi, no mos deien res, ¡bella basca! passàvem de llis. ¿Mos convidaven a cap altra banda? Mos hi aturàvem; ballàvem unes quantes *mateixes i copeos*; i ¡hala de d'allà! de bell nou, fins que, en veure que se feia vespre, giràvem en coa i ¡cap a So'n Meravell manca gent! I a jeure ben depressa! perque dúiem per homonía que es vespres que sortíem, lo emdemà érem es primers de desxondirnos per porer-mos-ne riure d'ets altres. I si entre dia mos envestia xubec, ja fèiem de modo i manera d'espassar-lo-mos pitjant a sa feina de casta forta. No érem, no, com molts de fadrinetxos d'ara que volen anar *per vila*, i no fan més que goranades: o cridar còme a boigs o fer cansons de picat o apedregar portes o esmorcar portals o anar a robar figures o pomes o taronges o cireres quant n'hi ha; i se retiren a la mala hora, i llavonsones el sendemà, carregats de son, no hi ha qui los aixec, ni son bons per res. I... no les mouteu! que encara vos tornaràn una mala resposta.

—¿I que les hi contes a tots? diu En Toni.

—Ja t'he dit, respòn En Recó, fa una estona que de tot hi ha a la vinya de Deu; però lo que és cert que per cada fadrí conforme que ara se passetja, altra temps se'n passetjaven milanta; i per cada cent de dolents que ara corren, no venia a un llavò.

—Vol dir es dolents no corrien en aquell temps, diu En Toni.

—Però les sabien travar i fermar, i fins tot tair-los ses comes, si hi importava! diu En Recó.

—Però, Andreu... vaig jo dir, amb aquesta búxola que ara hem presa, ¿sa guitarra i ses al-lotes per on paren?

—Son bones de trobar ferm, diu ell. No res, ara vos contaré de com férem ses amors jo i sa meua dona, i veureu guitarra i al-lotes anar en dansa. Tu que deies de sa guitarra!... Idò heu de sebre que sa guitarra feu tot es joc. Ja coneixeu En Felet Batista...

—¿Es carnisser? diu En Toni.

—Es mateix, diu En Recó. Idò aqueix me brindà una vegada per que li anàs a fer una musica a N'Antonina, que arribà a esser sa meua dona, que a-les-hores era una al-lotella que ses oreies comensaven a siular-li, i en Batista la volia.

—¿I tu la hi vares prendre? digué En Toni.

—Ara vos diré lo que passà, diu En Recó. Jo aquell vespre comparesc baix de sa finestra de Ca-N'Antonina, me pos a sonar i a cantar lo millor que sabia. No sé que va esser; me vengueren tantes decansons i totes tan ben em plomades que aquella al-lota assetsuaxí treu es cap a sa finestra i me digué: —¿Qui t'ha enviat?—En Felet, responc jo. —¿I ell? digué ella. —I ell, vaig dir jo, ¿qui sab per on navega?—Idò que navec lo que vulga, s'exclamà N'Antonina, que no navegarà amb mi. —¿Vol dir, navegarà tota sola? dic jo. —Amb companyia teva poria esser, va respondre, si tu hi venies a bé; que... ¡sabs quin viure que hi deu fer amb aquesta guitarra i aqueixa veu que tu tens! I per aquí se posa a anar de berbes, i ja la coneix... ¡Es tan gustosota!

—¿I tu què digueres? demàn jo. —Vaig romandre de pedra tot d'una, diu En Recó. No sabia que'm passava, de sa alegría i de sa ditxa de veure'm estimat d'una al-lota com N'Antonina. —¿I En Batista? dic jo. —En Batista, diu En Recó, se'n va haver d'estrènyer es cap. Tot d'una, comès natural, me va fer musclet i aguantà sa betzerria; pero llavò hu deixà anar quant va veure que no hi havia res que fer; perque veíam... ¿si s'al-lota no'l volia? I ell en tenia sa culpa, perque ja on s'és vist mai fer una musica a una al-lota i no esser-hi es qui le hi fa fer!

—Escolta, Andreu, vaig jo dir, i

